

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. spalio 27 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Artūro Driuko (pranešėjas), Virgilijaus Grabinsko (kolegijos pirmininkas) ir Algirdo Taminsko,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnaginėjo civilinę bylą pagal ieškovo „Gemica AS“ kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. lapkričio 26 d. sprendimo peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovo „Gemica AS“ ieškinį atsakovams P. J., bankrutavusiai uždarajai akcinei bendrovei „Eturas“ ir uždarajai akcinei bendrovei „Skrydžiai LT“ dėl skolos priteisimo.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių komercinio atstovavimo ir atlygintinių paslaugų teisinius santykius, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovas prašė priteisti solidariai iš atsakovų P. J., BUAB „Eturas“ (buvę šios bylos nagrinėjimo pirmosios instancijos teisme metu kiti atsakovės pavadinimai – UAB „Gyvačių lizdas“, „Otelstone“, UAB, UAB „Qviosoft“) ir UAB „Skrydžiai IT“ 139 326 Eur skolą, 5 proc. dydžio metines palūkanas už priteistą sumą nuo bylos iškėlimo teisme dienos iki teismo sprendimo visiško įvykdymo ir bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
3. Ieškovas nurodė, kad 2014 m. jo vadovas G. C. (G. C.) susitiko Vilniuje su atsakovu P. J., siekdamas pasinaudoti atsakovo pagalba parengiant informacinę viešbučių ir skrydžių rezervavimo sistemą. Atitinkamai ieškovo vadovas suteikė pagalbą atsakovui, kuris plėtojo skrydžiai.lt projektą ir plėtė skrydžių į Skandinavijos šalių rinką rezervavimo paslaugas. Ieškovas, pasinaudodamas savo turimomis žiniomis bei pažintimis, užmezgė ryšius su atsakingais asmenimis, valdančiais pagrindines metaduomenų palyginimo svetaines etraveli.com, flygresor.se, momondo.com, rūpinosi svetainių turinio vertimais į skandinavų kalbas, klientų aptarnavimu. Bendromis šalių pastangomis buvo sukurti ir užregistruoti domenai 2fly.se, 2fly.dk, 2fly.no, pastarajam domenui Norvegijoje užregistruoti ieškovas suteikė fizinį savo buveinės adresą.
4. Ieškovas teigė, kad savo santykių su atsakovu P. J. atskira sutartimi neįformino, tačiau šalys esmines sąlygas aptarė susirašinėdamos per „Skype“ programėlę: 2016 m. spalio 4 d. susitarė, kad atsakovas P. J. ieškovui mokės 25 proc. komisinį atlyginimą, uždirbtą nuo visų Skandinavijos šalių rinkoje parduotų skrydžių, o 2016 m. lapkričio 16 d. susitarė, kad ši jų partnerystė tęsis septynerius metus (iki 2023 m. lapkričio 16 d.). Prasidėjus rezervacijoms, ieškovas gaudavo sutartą komisinį mokesį (jį ieškovas apskaičiuodavo pagal atsakovo P. J. pateiktą informaciją apie Skandinavijos šalių rinkoje parduotų rezervacijų skaičių, išrašydavo sąskaitas atsakovo P. J. kontroliuojamoms atsakovėms UAB „Eturas“ arba UAB „Skrydžiai IT“, kurios jas ir apmokėdavo). Nuo 2017 m. vasario mėn. atsakovas P. J. nebeteikė informacijos apie parduotus skrydžius, todėl ieškovas išrašė 139 326 Eur sumos sąskaitas pagal paskutinius jam žinomus duomenis. Kadangi atsakovai atsisakė jas apmokėti, tai ieškovas prašė šią sumą priteisti solidariai iš visų trijų atsakovų. Ieškovas pažymėjo, kad skolos dydis galės būti patikslintas iš atsakovų išreikalavus duomenis apie skrydžių rezervavimą.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

5. Vilniaus apygardos teismas 2019 m. gruodžio 4 d. sprendimu ieškinį tenkino, priteisė ieškovui iš atsakovų P. J., BUAB „Eturas“ ir UAB „Skrydžiai LT“ solidariai 139 326 Eur skolą, 5 proc. dydžio metines palūkanas už priteistą sumą nuo bylos iškėlimo teisme dienos (2017 m. spalio 20 d.) iki teismo sprendimo visiško įvykdymo, o iš kiekvieno atsakovo ieškovui priteisė po 673,33 Eur žyminio mokesčio ir po 3043,92 Eur atstovavimo išlaidų atlyginimo.
6. Teismas, įvertinęs ieškovo nurodytas faktines aplinkybes, į bylą pateikto ieškovo ir atsakovo P. J. susirašinėjimo pokalbių programėlę „Skype“ turinį, taip pat kitus įrodymus, nusprendė, kad šalių teisiniai santykiai labiausiai atitinka komercinio atstovavimo teisinius santykius (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 2.152 straipsnio 1 dalis). Nors nebuvo sudaryta tarp šalių tipinė rašytinė sutartis, tačiau įstatymas leidžia dėl komercinio atstovavimo susitarti ir žodžiu. Pažymėta, kad nagrinėjamu atveju dėl sutartinių santykių sukūrimo ieškovas bendravo su atsakovu P. J. raštu, šalys savo elektroniniame susirašinėjime aptarė kelis esminius dalykus, kurie yra būdingi sutartims – šalių prievolės, t. y. kokius darbus (paslaugas) kiekviena šalis įsipareigoja atlikti, ir atsiskaitymą. Teismas vertino, jog šios aplinkybės akivaizdžiai rodo, kad šalis siejo komercinio atstovavimo teisiniai santykiai, todėl atmetė kaip nepagrįstus atsakovo P. J. atskirtimus, jog šalis galėjo sieti bendros jungtinės veiklos teisiniai santykiai.

7. Teismas padarė išvadą, kad ieškovas tinkamai vykdė prisiimtus įsipareigojimus. Jų įvykdymą pripažino ir atsakovai, nurodę, kad ieškovas teikė jiems vertimo ir klientų aptarnavimo paslaugas, o už šių paslaugų teikimą ieškovui buvo sumokėta. Tačiau atsakovai nepagrįstai kvalifikuoja tokius mokėjimus tik kaip atlyginimą už vertimus ir klientų aptarnavimą, nes pinigai sumokėti ir už kitus ieškovo atliktus veiksmus, kuriais buvo teikiamos paslaugos, atstovaujama atsakovų interesams bei atliekami kiti veiksmai, susiję su atsakovų ūkinės komercinės veiklos aptarnavimu Skandinavijos šalyse (ryšių užmezgimas su atsakingais asmenimis, valdančiais pagrindines metaduomenų svetaines Skandinavijoje, buveinės adreso domenui 2fly.no suteikimas ir pan.). Teismas pažymėjo, kad susirašinėdamos šalys aiškiai keliose vietose nurodė, jog atsakovas P. J. mokės ieškovui 25 proc. komisinio atlyginimo, uždirbto nuo visų Skandinavijos šalių rinkoje parduotų skrydžių, todėl atsakovų sumokėtos lėšos negalėjo būti laikomos vienkartinio mokesčiu už ieškovo suteiktas paslaugas.
8. Atmesdamas kaip nepagrįstus atsakovų teiginius, kad ieškovas neužmezgė ryšių su atsakingais asmenimis, valdančiais pagrindines metaduomenų svetaines Skandinavijoje, teismas rėmėsi ieškovo pateiktais įrodymais, kuriuose Skandinavijos šalių metaduomenų svetainių valdytojai nurodė, jog būtent ieškovo vadovas G. C. pirmą kartą susisieki su „Momondo“ ir „Flightmate AB“ (Flygresor.se / Flyreiser.no / Flyreiser.dk) kaip UAB „Ovioso“ (buvęs atsakovės BUAB „Eturas“ pavadinimas) ir UAB „Skrydžiai LT“ atstovas, kad tinklalapiai 2fly.se / 2fly.no / 2fly.dk būtų įtraukti į jų metapaieškos sistemas. Metaduomenų platformos „Momondo“ atstovai rašte papildomai nurodė, kad ryšys, kurį užmezgė ieškovas, lėmė net 8500 užsakymų.
9. Teismas nusprendė, kad, šalis aiškiai susitarus dėl atlyginimo ieškovui apskaičiavimo tvarkos, 25 proc. atlyginimas ieškovui turėjo būti skaičiuojamas nuo kiekvieno atsakovų gauto komisinio atlyginimo už skrydžių rezervacijų pardavimus Skandinavijos rinkose per interneto svetaines 2fly.se, 2fly.dk ir 2fly.no. Šių svetainių lankytoji atlikus rezervaciją ir jį apmokėjus, atsakovo P. J. kontroliuojamos kitos atsakovės gaudavo užmokestį, kurio dalį jos turėjo sumokėti metaduomenų teikėjams, o likusi suma laikytina komisiniu atlyginimu, kuriuo pagal susitarimą turėjo būti dalijamasi su ieškovu, sumokant jam 25 proc. šio komisinio atlyginimo. Teismas pažymėjo, kad iš pradžių ir buvo susiklostę tokie santykiai tarp šalių, nes atsakovas P. J. per „Skype“ programėlę nurodydavo atsakovų uždirbtas sumas ir ieškovui mokėtiną dalį.
10. Teismas, atsižvelgdamas ir į šalių teisinių santykių kvalifikavimą kaip komercinio atstovavimo, padarė išvadą, kad būtent atsakovams tokioje situacijoje teko pareiga nurodyti tikslūs buhalterinius duomenis, pagal kuriuos ieškovui turėjo būti mokamas atlyginimas. Nors ieškovui 2018 m. spalio 31 d. buvo išduotas teismo liudijimas gauti atitinkamą informaciją apie interneto svetainių 2fly.se, 2fly.dk ir 2fly.no visų lankytojų atliktų skrydžių rezervacijų apmokėjimus už laikotarpį nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. iki 2017 m. rugsėjo 30 d., prisijungimo prie interneto svetainių 2fly.se, 2fly.dk ir 2fly.no rezerva vimo sistemų administratoriaus teisėmis duomenis, atsakovės „Otelstone“, UAB (buvęs atsakovės BUAB „Eturas“ pavadinimas) sąskaitų, išrašytų UAB „Skrydžiai LT“, kopijas ir jų apmokėjimą pagrindžiančius laikotarpio nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. iki 2017 m. rugsėjo 30 d. dokumentus, be to, dar kartą tokių duomenų pareikalauta iš atsakovų ir bylą nagrinėjusios teisės 2018 m. gruodžio 10 d. rezoliucija, tačiau atsakovai šių duomenų neteikė, todėl jiems Vilniaus apygardos teismo 2018 m. gruodžio 21 d. nutartimi buvo paskirtos baudos. Tokiu atveju teismas vadovavosi *contra spoliatorem* (prieš pažeidėją) prezumpcija ir pripažino, kad atsakovai ieškovui yra skolingi būtent ieškinyje nurodytą 139 326 Eur sumą, todėl ją solidariai priteisė iš visų trijų atsakovų kaip jų bendrą skolą, nes atsakovas P. J. veikė per abi bendroves.
11. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnaginėjusi bylą pagal atsakovo P. J. apeliacinį skundą ir atsakovių BUAB „Eturas“ ir UAB „Skrydžiai LT“ prisidėjimą prie apeliacinio skundo, 2020 m. lapkričio 26 d. sprendimu Vilniaus apygardos teismo 2019 m. gruodžio 4 d. sprendimą panaikino ir priėmė naują – ieškinį atmetė.
12. Kolegija nurodė, kad pirmosios instancijos teismas nevertino ir nepasisakė dėl komercinio atstovavimo sąlygų visumos bei kiekvienos jų (ne)buvimo, todėl padarė teisiskai ydingą išvadą, jog vien ieškovo ir atsakovo elektroninio susirašinėjimo dėl teiktinų paslaugų bei atlygio už jas (procentine išraiška) faktas pakankamas tam, kad visų šalių (ir nedalyvavusių šiame susirašinėjime juridinių asmenų) santykiai būtų kvalifikuojami kaip komercinio atstovavimo. Tokią teismo išvadą kolegija pripažino nemotyvuota ir prieštaringa, padaryta neįvertinus aplinkybės, jog susitarimas dėl atlygintinų paslaugų teikimo gali būti ir kitų teisinių santykių patvirtinimas. Bylos duomenimis, ieškovas nenurodė savo santykių su atsakovu P. J. ar kitomis atsakovėmis pobūdžio (jų kvalifikavimo), pažymėdamas tik apie atsakovo P. J. pagalbą parengiant ieškovui reikalingą informacinę viešbučių ir skrydžių rezervavimo sistemą ir savo pagalbą atsakovui užmezgant ryšius su konkrečiais asmenimis, valdančiais pagrindines metaduomenų svetaines etraveli.com, flygresor.se, momondo.com, rūpinantis svetainių turinio vertimais į skandinavų kalbas, atsakovų klientų aptarnavimu, pagalba užregistruojant domeną 2fly.se, 2fly.dk, 2fly.no, vienam iš jų suteikiant savo adresą, teikdamas duomenis, kad už tokius bendradarbiavimo santykius jam buvo atsiųginama.
13. Kolegijos vertinimu, byloje esantys rašytiniai įrodymai sudaro pagrindą spręsti, jog ieškovas, pasinaudodamas turimomis žiniomis ir pažintimis, padėjo atsakovėms UAB „Skrydžiai LT“ ir BUAB „Eturas“ užmezgti ryšius su metaduomenų valdytojais, su kuriomis vėliau buvo pasirašytos atitinkamos sutartys. Nors pagal byloje esančius įrodymus nėra galimybės patikimai nustatyti, kokio pobūdžio ir apimtios pagalba buvo suteikta (ar ieškovas tik perdavė atsakovų kontaktinius duomenis, ar ir derėjosi dėl sutarties sąlygų), tačiau kolegija tikėtina pripažino išvadą, jog šiuo atveju egzistuoja vienas iš kriterijų – tarpininkavimas.
14. Bylos duomenys neteikia pagrindo spręsti, kad ieškovą ir atsakovus siejo darbo, jungtinės veiklos teisiniai santykiai, kad ieškovas būtų buvęs sudedamoji jų dalis, kad jis nebūtų galėjęs priimti savarankiškų sprendimų dėl savo veiklos pobūdžio. Dėl to kolegija pripažino, kad ieškovas atitiko nepriklausomumo kriterijų.
15. Tačiau kolegija nepripažino, kad šalis siejo komercinio atstovavimo santykiai, o ieškovo veikla yra kaip prekybos agento veikla ([CK 2.152 straipsnis](#)), nes nėra trečiojo šios veiklos požymio. Nagrinėjamu atveju ieškovas atliko kelias komerciniam atstovavimui būdingas funkcijas (padėjo atsakovėms UAB „Skrydžiai LT“ ir BUAB „Eturas“ užmezgti naujus ryšius su metaduomenų tiekėjais), tačiau jos negali būti pripažintos ieškovo pagrindine ir jo vykdomam verslui būdinga veikla, nes daugiau tokių duomenų byloje nėra. Tokia galimybė eliminuojama ir faktų, jog šalių bendradarbiavimas susiklostė dėl abipusių paslaugų suteikimo (ieškovas ieškinyje pripažino vykdydą kitokios savo veiklos, dėl kurios jis pirmas kreipėsi pagalbos į atsakovą).
16. Kolegija pažymėjo, kad pirmosios instancijos teismas neanalizavo ir nevertino ieškovo ūkinės komercinės veiklos rūšies ir pobūdžio, neištyrė, kokią dalį bendrovės veikloje užima veikla, susijusi su tarpininkavimu, kokią dalį pajamų ji sudaro, kiek resursų tam yra skiriama ir pan. Iš viešai prieinamų duomenų apie ieškovą kolegija nustatė, kad jis deklaruoja vykdančią veiklą turizmo srityje, teikiantis kelionių organizavimo ir rezervavimo paslaugas, pardavimo pajamos siekia 271 mln. JAV dolerių, bet ne tarpininkavimo paslaugas. Nenustačius trečiojo požymio, kitų dviejų požymių – veiklos nuolatinio pobūdžio ir atlygintinumo – nustatymas neaktualus. Tai, kad ieškovas, išrašydamas atsakovėms sąskaitas, kaip mokėjimo pagrindą nurodydavo komisinį mokesį ar kad užmokestis už paslaugas taip vadinamas ir šalių susirašinėjime, nelemia kitokios išvados.
17. Pripažinusi, kad šalių santykiai neatitiko visų kumuliatyvių požymių, būdingų komerciniam atstovavimui, kolegija vertino, kokius santykius labiausiai atitiko šalių bendradarbiavimas, ir įvertinusi nustatytas faktines aplinkybes, šalių procesiniuose dokumentuose dėstomus argumentus, juos pagrindžiančius įrodymus, nusprendė, jog šie santykiai atitiko atlygintinų paslaugų teikimo sutarties požymius. Bylos duomenimis, ieškovas suteikė P. J. nematerialias pobūdžio paslaugas (kontaktus metaduomenų valdytojų, su kuriais vėliau atsakovė UAB „Skrydžiai LT“ sudarė sutartis); ieškovas neįrodė, kad jis pats derėjosi dėl sutarčių sąlygų; sudarius sutartis su metaduomenų palyginimo valdytojais ir pradėjus teikti skrydžių rezervavimo paslaugas Skandinavijos šalių gyventojams, ieškovas toliau teikė vertimo ir klientų konsultavimo paslaugas, už jas buvo mokamas atlyginimas; atsakovai patys administravo Skandinavijos rinkoje veikiančias skrydžio rezervavimo programas, ieškovas šių paslaugų neteikė. Taigi ieškovas teikė paslaugas (suteikė metaduomenų palyginimo svetainių valdytojų kontaktus, savo adresą vienam iš domenų (2fly.no) užregistruoti, teikė tekstų vertimo ir klientų aptarnavimo paslaugas). Ieškovas nepateikė įrodymų, galinčių patvirtinti kitokių

susitarimų buvimą, nors jis turėjo tokią pareigą.

18. Kolegija pripažino nustatyta ir kitą būtiną atlygintinių paslaugų teikimo sutarties sąlygą – priešingos šalies įsipareigojimą sumokėti už teikiamas paslaugas, nes iki 2017 m. vasario mėn. atsakovai mokėjo ieškovui atlyginimą už suteiktas paslaugas, jo dydis buvo aptartas elektroniniu susirašinėjimu.
19. Kolegija pažymėjo, kad nepriklausomai nuo to, kokiam terminui buvo sudaryta atlygintinių paslaugų teikimo sutartis, atsakovai galėjo bet kada vienašališkai ją nutraukti, taip pat ir prieš ieškovo nurodytą septynerių metų terminą. Tokias faktines aplinkybes, kad nuo 2017 m. vasario mėn. atsakovas nebebendradarbiavo, nebeteikė ieškovui skaičiavimų, o nuo 2017 m. gegužės mėn. panaikino ieškovo prieigą prie tripcloud.eu ir enterprise.flightmate.com paskyrų, kolegija vertino kaip atsakovų valios vienašališkai nutraukti sutartį išraišką, atitinkamai ir ieškovo teisės į atlyginimą pabaigą. Dėl to ieškovas, tvirtindamas, kad jis teikė atsakovams paslaugas ir po 2017 m. vasario mėn., privalėjo pateikti tai patvirtinančius įrodymus, tačiau jis pateikė tik savo išrašytas 2017 m. rugpjūčio 30 d., 2017 m. rugsėjo 1 d., 2017 m. spalio 2 d. sąskaitas faktūras, kuriose net nedetalizuota, kokias konkrečiai paslaugas jis yra suteikęs atsakovams. Kolegija padarė išvadą, kad objektyviais duomenimis nepagrįstas sąskaitose nurodytų paslaugų suteikimo po to, kai atsakovas atsisakė šių paslaugų, faktas.
20. Kolegija nevertino ir nepasisakė dėl apeliaciniame skunde bei atsiliepime į jį išdėstytų argumentų, susijusių su pirmosios instancijos teismo išduoto lūdimio įrodymams gauti ar teisėjos rezoliucijos pagrįstumu, nes jie neturi reikšmės nagrinėjamam klausimui.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

21. Kasaciniu skundu ieškovas „Gemica AS“ prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. lapkričio 26 d. sprendimą ir palikti galioti Vilniaus apygardos teismo 2019 m. gruodžio 4 d. sprendimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

21.1. Apeliacinės instancijos teismas netinkamai aiškino ir taikė [CK 2.152 straipsnio](#) nuostatą ir nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos šiuo klausimu. Apeliacinės instancijos teismas iš esmės ne kvalifikavo šalis siejusių santykių kaip komercinio atstovavimo santykių vien dėl to, kad nebuvo įrodytas vienas jų požymių – pagrindinė veikla. Kasacinis teismas yra nurodęs, pagrindinės veiklos kriterijus tenkinamas ir tais atvejais, kai komercinio atstovavimo veikla yra viena iš pagrindinių atitinkamo subjekto veiklų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. balandžio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-152-313/2018). Taigi nereikalaujama, kad tai būtų absoliučiai pagrindinė ar vienintelė prekybos agento veikla, nes šis kriterijus skirtas tik asmenims, kurie komercinio atstovavimo funkcijas atlieka atsitiktinai, atskirti nuo tų subjektų, kurie įprastai užsiima šiuo verslu. Tokiu atveju teismas turi nustatyti, ar agentas užsiima tarpininkavimo veikla ilgą laiką, ar turi sukūręs ryšių tinklą atitinkamoje srityje. Pažymėta, kad bylos duomenys patvirtina, jog ieškovas tarpininkavimo veiklą vykdė nuosekliai, ilgą laiką (nuo 2014 m.), o atsakovai buvo atstovaujami būtent toje srityje, kurioje ieškovas vykdė savo veiklą – turizmo verslo paslaugų sektoriuje. Bylos duomenimis, patvirtinta ir tai, kad ieškovas, pasinaudodamas savo turimomis žiniomis ir pažintimis, padėjo atsakovams užmegzti ryšius su metaduomenų valdytojais, su kuriais vėliau buvo pasirašytos atitinkamos sutartys. Netinkamas pagrindinės prekybos agento veiklos kriterijaus aiškinimas lėmė netinkamą šalių santykių kvalifikavimą.

21.2. Komercinio atstovavimo teisiniams santykiams kvalifikuoti didelę reikšmę turi ir subjektyvūs kriterijai: šalių vienos kita pasitikėjimas, kooperavimasis siekiant bendro tikslo. Apeliacinės instancijos teismas apskritai nevertino šių požymių, nors kasacinio teismo praktikoje nurodyta, kad komercinio atstovavimo santykiuose atstovą ir atstovaujamąjį vienija tas pats tikslas, kiekvienos iš šalių rezultatai priklauso nuo kitos sutarties šalies indėlio, pastangų ir kooperacijos. Be kita ko, tokiuose santykiuose agento pelnas yra susijęs ir priklauso nuo atstovaujamojo pajamų – atstovas yra suinteresuotas, kad atstovaujamas gautų daugiau pajamų, nes nuo to priklauso jo uždarbis. Pasitikėjimo ir kooperavimosi poreikis, intensyvumas bei vienos šalies įdėlio įtaka kitos šalies rezultatams komercinio atstovavimo ir kitų panašių teisinių santykių (pvz., franšizė, distribucija, kt.) metu yra didesnis nei įprastiniuose paslaugų teikimo teisiniuose santykiuose (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. balandžio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-152-313/2018). Nagrinėjamu atveju byloje esantys įrodymai patvirtina buvusį didelį šalių vienos kita pasitikėjimą ir kooperavimąsi, siekiant bendro tikslo, tačiau apeliacinės instancijos teismas į tai neatsižvelgė.

21.3. Apeliacinės instancijos teismas, nepriteisdamas ieškovui atlygio už iki sutarties nutraukimo jo suteiktas komercinio atstovavimo paslaugas, netinkamai taikė [CK 2.167 straipsnio](#) normą. Kasacinio teismo praktikoje yra išaiškinta, kad, net ir nenustačius visų komercinio atstovavimo teisiniams santykiams būtinų sąlygų, [CK 2.167 straipsnis](#) gali būti taikomas į komercinį atstovavimą savo esme panašiems teisiniams santykiams pagal analogiją tais atvejais, kai atstovo teisinė padėtis yra funkciniu ir ekonominiu aspektais palyginama su prekybos agento teisine padėtimi. Tam reikalingi šie kriterijai: 1) atstovas turi būti glaudžiai integruotas į atstovaujamojo prekybos organizavimo schemą; 2) būdai, kaip atstovas atlieka savo pareigas, turi būti panašūs į prekybos agento; 3) atstovo sukurta pridėtinė vertė po sutarties nutraukimo turi likti atstovaujamojo (pvz., po sutarties nutraukimo atstovo sukurta klientų bazė tenka atstovaujamojo) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-5-684/2016). Nagrinėjamu atveju aiškiai dominuoja komercinio atstovavimo sutarties elementai. Ieškovo veikla savo esme ir atliekamomis funkcijomis atitiko komercinio atstovavimo teisinių santykių esmę ir prekybos agento atliekamas funkcijas, o ieškovo sukurta pridėtinė vertė nutrūkus teisiniams santykiams liko atstovaujamiesiems – atsakovams, todėl ieškovo prašomo dydžio kompensacijos mokėjimas atitiktų teisingumo principą.

21.4. Apeliacinės instancijos teismas, sprenddamas, kad tarp šalių buvo sudaryta paslaugų sutartis ir atsakovai ją vienašališkai nutraukė, ir nepriteisdamas ieškovui atlygio už suteiktas paslaugas, netinkamai taikė [CK 6.721 straipsnio](#) 1 dalį, nukrypo nuo teismų praktikos. Hipotetiškai pritariant apeliacinės instancijos teismo pozicijai, kad tarp šalių susiklostė paslaugų teisiniai santykiai, ieškovas turėtų teisę į prašomos skolos atlyginimą. Kliento teisė sutarties vykdymo metu ir nesant paslaugų teikėjo kaltės vienašališkai nutraukti sutartį yra pripažįstama pagal įstatymą. Ši teisė gali būti siejama su kliento interesų pasikeitimu po paslaugų sutarties sudarymo, kai klientui neišlieka intereso tęsti sutartį ir gauti paslaugas. Apie tokį sutarties nutraukimą paslaugos teikėjas turi būti informuotas, priešingu atveju, suteikęs paslaugą pagal sutarties sąlygas, jis turi teisę į atlyginimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. birželio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-385-378/2015). Bylos duomenimis, nepatvirtinta, kad ieškovas būtų buvęs informuotas apie tokių paslaugų su juo nutraukimą, todėl jis turi teisę į atlyginimą už suteiktas paslaugas. Be to, ieškovas paslaugas atsakovams suteikė dar iki teismo įvardijamo sutarties vienašalio nutraukimo.

21.5. Apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai išsprendė ginčą iš esmės, nors turėjo bylą grąžinti pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 327 straipsnio 1 dalies 2 punkto pagrindu. Sprendžiant, ar yra [CPK 327 straipsnio](#) 1 dalies 2 punkto taikymo sąlygos, turi būti atsižvelgiama į neįstirtų aplinkybių apimtį ir pobūdį, įrodymų gavimo galimybes. Jeigu dėl tirtųjų aplinkybių ir reikalaujimų įrodymų apimtys bei pobūdžio būtų pagrindas padaryti išvadą, kad byla apeliacinės instancijos teisme turi būti nagrinėjama beveik visa apimtimi naujais aspektais, tai reikėtų, jog būtų pagrindas konstatuoti bylos esmės neatskleidimą pirmosios instancijos teisme kaip pagrindą perduoti bylą nagrinėti iš naujo. Nagrinėjamu atveju apeliacinės instancijos teismas, nustatęs, kad pirmosios instancijos teisme nebuvo atskleista bylos esmė ir pagal byloje pateiktus įrodymus bylos negalima iš esmės išnagrinėti, turėjo bylą grąžinti šiam teismui nagrinėti iš naujo.

22. Atsakovas P. J. atsiliepimu į kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:

22.1. Teisinius santykius galima kvalifikuoti tik išanalizavus visus atitinkamai sutarties rūšiai būdingus požymius. Įvertinus Lietuvos

Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 12 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. 3K-7-5-684/2016](#) suformuluotas komercinio atstovavimo sąlygas, akivaizdu, kad šalių santykių turinys nėra panašus į komercinį atstovavimą. Ieškovas nepateikė nė vienos sutarties, kuri būtų sudaręs atsakovių UAB „Skrydžiai LT“ ar UAB „Ėturas“ vardu ir interesais. Ieškovo atlikti veiksmai yra vienkartiniai, nereikalaujantys tęstinumo, ieškovo priežiūros ar tarpininkavimo. Už šiuos jo atliktus veiksmus ieškovui sumokėta 18 000 Eur. Byloje nėra duomenų apie ieškovo savarankiškumą, taip pat kad ieškovo pagrindinė veikla yra komercinis atstovavimas, juolab kad tai būtų nuolat vykdoma jo veikla; šalys nebuvo susitarusios, kad atsakovai turi mokėti ieškovui už sutarčių sudarymą ir (ar) klientų pritraukimą. Atkreiptas dėmesys į tai, kad ieškovas bylos nagrinėjimo metu laikėsi pozicijos, jog tarp šalių susiklostė atlygintinių paslaugų teisiniai santykiai, taigi bylos nagrinėjimo pirmosios instancijos teisme metu net nebuvo įrodinėjamos aplinkybės dėl komercinio atstovavimo. Šiuo atveju apeliacinės instancijos teismas pagrįstai nurodė, kad nors ieškovas atliko kelias komerciniam atstovavimui būdingas funkcijas, tačiau tokios funkcijos negali būti pripažintos pagrindine ieškovo vykdoma veikla, nes tokių duomenų nėra (ieškovas viešai niekur nedeklaruoja apie tarpininkavimo paslaugų teikimą, nuolat vykdomą komercinį atstovavimą, nėra informacijos apie ieškovo kaip prekybos agento turimą draudimą, ieškovas net negalėjo paaiškinti, kuriai iš atsakovių ar abiem jis atstovavo).

- 22.2. Ieškovas kasaciniame skunde klaidingai teigia apie šalių susitarimo turinį, nurodydamas, kad atsakovai sutarė mokėti ieškovui 25 proc. dydžio komisinius nuo visų pajamų, gautų už skrydžių bilietų pardavimus. Tiek byloje pateiktas šalių susirašinėjimas, tiek ieškinyje nurodyta ieškovo pozicija patvirtina, kad ieškovui turėjo priklausyti 25 proc. nuo sumos, kuri lieka padengus su skrydžio užsakymu susijusias sąnaudas. Atitinkamai kasaciniame skunde netinkamai interpretuojamos aplinkybės dėl sutarties termino.
- 22.3. Šalių faktiniai santykiai atitiko atlygintinių paslaugų teisinius santykius, nes paslaugų teikėjo (ieškovo) ir kliento (UAB „Skrydžiai LT“) nesiejo nei darbo, nei pavaldumo (subordinacijos) santykiai; šalys tarėsi dėl nematerialaus pobūdžio paslaugos, nesusijusios su materialaus objekto sukūrimu: užmegzti ryšius su skrydžių metaduomenų palyginimo svetainių valdytojais, organizuoti svetainių turinio vertimą į skandinavų kalbas, domenui fly.no užregistruoti suteikti fizinį savo buveinės adresą. Šalių bendradarbiavimui nutrūkus, buvo vienašališkai nutrauktas susitarimas dėl atlygintinių paslaugų teikimo. Dėl to šalis nebendradarbiaujant (panaikinus ieškovo prieigą prie duomenų bazių, nutraukus sutartis su metaduomenų tiekėju „Momondo“, nevykdant jokios veiklos per domenus ir kt.) ieškovo paslaugos negalėjo būti teikiamos, atsakovams jų ir nereikėjo. Pažymima, kad iki sutarties nutraukimo atsakovams reikėjo sudarytų sutarčių techninės priežiūros, bet ne komercinio atstovavimo paslaugų.
- 22.4. Ieškovas nepagrįstai kelia klausimą dėl atsiskaitymo pagal jo išrašytas sąskaitas faktūras. Atsakovas yra sumokėjęs ieškovui už jo suteiktas vienkartinės paslaugas (užmegzti ryšius su trimis skrydžių metaduomenų palyginimo svetainių valdytojais Skandinavijoje; rūpintis svetainių turinio vertimais į skandinavų kalbas; užregistruoti domenus, suteikiant fizinį savo buveinės adresą). Kitokių paslaugų ieškovas neatliko, tokių ir neįrodinėjo, todėl nesuprantamas daugiau kaip po pusmečio 139 326 Eur sumos sąskaitų išrašymas ir reikalavimas jas apmokėti. Ieškovas nedetalizavo naujai išrašytų sąskaitų, kokias paslaugas ir kokio dydžio suteikė, nepateikė įrodymų, pagrindžiančių suteiktų paslaugų turinį ir faktą.
- 22.5. Ieškovas klaidina nurodydamas, kad apeliacinės instancijos teismas padarė išvadą, jog nėra atskleista bylos esmė. Bylos esmė buvo tinkamai atskleista, šalys pateikė įrodymus. Ieškovas, atstovaujamas profesionalaus atstovo, neįrodė, kad šalis siejo komercinio atstovavimo santykius.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl teismo pareigos kvalifikuoti šalių teisinius santykius

23. Ieškovas ieškinyje šalių santykius įvardijo kaip bendradarbiavimą ir reikalavimą priteisti iš atsakovių ieškinyje nurodytą sumą grindė civilinių sutartinių santykių tarp šalių buvimu, atsakovų padarytu sutartinių prievolių pažeidimu, savo reikalavimų teisiniu pagrindu nurodė prievolių bei sutarčių vykdymo bendruosius principus, taip pat bendrąsias civilinę atsakomybę reglamentuojančias teisės normas. Paruošiamajame dokumente – dublike ieškovas nurodė, jog šalis siejo mišri sutartis dėl atsakovų verslo plėtros į Skandinavijos rinką, atsakovų verslo aptarnavimo, kurioje dominuoja atlygintinių paslaugų teikimo sutarties elementai, taip pat sutartis turi tarpininkavimo ir atstovavimo sutarčių bruožų. Atsakovai sutartimi įsipareigoję ne tik mokėti už atliekamus domenų tekstinio turinio vertimus į skandinavų kalbas, klientų aptarnavimą, bet ir už kitas teikiamas paslaugas, atstovavimą atsakovų interesams (ryšių užmezgimą su pagrindines metaduomenų svetaines Skandinavijoje valdančiais atsakingais asmenimis, buveinės adreso domenui suteikimą ir pan.). Už nurodytas paslaugas atsakovai sutartimi įsipareigoję septynerius metus mokėti ieškovui 25 procentus nuo atsakovų Skandinavijos rinkose uždirbto komisinio atlyginimo. Faktinių aplinkybių, būdingų išimtinai komercinio atstovavimo teisiniams santykiams ir patvirtinančių komercinio atstovavimo santykių tarp šalių egzistavimą, ieškovas ieškimo pagrindu nenurodė ir jų neįrodinėjo.
24. Atsakovai procesiniuose dokumentuose (atsiliepime į ieškinį, triplike) nurodė, kad ieškovo buvo paprašyta suteikti paslaugas skrydžių pardavimo srityje Skandinavijos šalyse, paslaugų teikimas apsiribojo domenų tekstinio turinio išvertimu į Skandinavijos šalių kalbas ir ribotos apimtys klientų aptarnavimo veikla (atsakymu į elektroninius laiškus). Kitų paslaugų, susijusių su domenų žinomumo didinimu, pardavimų skatinimu, užsakymų administravimu, ieškovas niekada neatlikęs. Už konkrečių ieškovo paslaugų suteikimą jam yra sumokėta. Šalys nesudarė sutarties dėl ilgalaikio bendradarbiavimo, bendros jungtinės veiklos, pelno ir išlaidų dalijimosi.
25. Vilniaus apygardos teismas 2019 m. gruodžio 4 d. sprendime konstatavo, kad tarp šalių susiklostė teisiniai santykiai labiausiai atitinka komercinio atstovavimo teisinius santykius.
26. Apeliaciniame skunde atsakovas P. J. argumentavo, kad šalis siejo ne komercinio atstovavimo santykius, bet susitarimas dėl atlygintinių paslaugų teikimo. Atsakovas nurodė, kad pirmosios instancijos teismas neanalizavo nė vieno komercinio atstovavimo teisinius santykius apibūdinančio požymio, byloje nėra duomenų apie tokių požymių buvimą.
27. Atsiliepime į apeliacinį skundą ieškovas nurodė, kad pirmosios instancijos teismas tarp šalių susiklosčiusius teisinius santykius kaip komercinio atstovavimo kvalifikavo teisingai, byloje įrodytos visos šios rūšies teisiniams santykiams būdingos aplinkybės.
28. Apeliacinės instancijos teismas 2020 m. lapkričio 26 d. sprendime konstatavo, kad šalis siejė teisiniai santykiai negali būti kvalifikuojami kaip komercinio atstovavimo, o ieškovo veikla – kaip prekybos agento, kadangi nėra nustatytas komerciniam atstovavimui būtinasis požymis –

prekybos agento vykdoma komercinio atstovavimo veikla turi būti jo pagrindinė veikla. Apeliacinės instancijos teismas iš penkių kumuliatyvių komercinį tarpininkavimą apibūdinančių kriterijų nustatė du: ieškovo vykdytą tarpininkavimo veiklą atsakovių BUAB „Eturas“ ir UAB „Skrydžiai LT“ interesais (pasinaudodamas turimomis žiniomis ir pažintimis padėjo atsakovėms užmegzti ryšius su metaduomenų valdytojais, su kuriais vėliau buvo sudarytos atitinkamos sutartys); ieškovo savarankiškumą (nepriklausomumą nuo atsakovių). Nenustatęs vieno iš privalomų kriterijų – ieškovo vykdytos pagrindinės komercinio atstovavimo veiklos, teismas dar likusių dviejų komercinio atstovavimo požymių (veiklos nuolatinio pobūdžio ir atlygintinumo) neanalizavo.

29. Taigi, nagrinėjamoje byloje tarp šalių yra kilęs ginčas dėl to, kaip kvalifikuoti tarp jų susiklosčiusius sutartinius santykius – kaip komercinio atstovavimo ar kaip atlygintinų paslaugų.
30. Teismui pateikiamas ieškinys turi atitikti bendruosius reikalavimus, keliamus procesinių dokumentų turiniui. Ieškinyje, be kitų šioje normoje nurodytų elementų, privalo būti nurodytos aplinkybės, kuriomis ieškovas grindžia savo reikalavimą (faktinis ieškinio pagrindas), ir ieškovo reikalavimas (ieškinio dalykas) ([CPK 135 straipsnio](#) 1 dalies 2 ir 4 punktai). Pagal dispozityvumo principą ([CPK 13 straipsnis](#)) ieškinio faktinį pagrindą ir ieškinio dalyką, išskyrus įstatymo nustatytas išimtis, pasirenka ir gali keisti tik ieškovas. Teismas dispozityviose bylose savo iniciatyva keisti šių ieškinio elementų negali. Civilinio proceso teisės normos nenustato ieškovui pareigos nurodyti ieškinyje jo teisinį pagrindą, o jei ieškovas nurodo ieškinio teisinį pagrindą, tai jis teismui neprivalomas ir nevaržo teismo, sprendžiant ginčą, jį keisti ir taikyti kitą, negu nurodė ieškovas, nes teisės normų nustatymas, jų turinio išaiškinimas ir taikymas ginčo santykiui yra išskirtinė bylą nagrinėjančio teismo prerogatyva. Teismas, sprenddamas ginčą, privalo konkrečiam ginčo santykiui pritaikyti tinkamą teisės normą, atitinkančią faktinį ieškinio pagrindą, t. y. tinkamai kvalifikuoti ieškinyje nurodytas faktines aplinkybes (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. vasario 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-104/2015; 2015 m. balandžio 17 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-221-219/2015](#); 2016 m. rugsėjo 30 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-414-706/2016](#), 16 punktas, kt.).
31. Ieškovas ieškinyje gali nurodyti ir teisinį reikalavimo pagrindą – materialiosios teisės normas, kurios, ieškovo nuomone, reguliuoja ginčijamą teisinį santykį, tai parodo, kaip ginčo santykį teisiskai vertina pats ieškovas, kokią pažeistos teisės gynimo būdą jis prašo taikyti, tačiau ieškovo nurodytas ieškinio teisinis pagrindas bylą nagrinėjančio teismo nesaisto (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. balandžio 17 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-255/2013](#); 2013 m. gegužės 23 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-299/2013](#), kt.).
32. Teisminio nagrinėjimo dalykas nustatomas atsižvelgiant į pareikšto ieškinio dalyką ir faktinį pagrindą, taip pat į atsakovo priešieškinio (jei pareikštas) faktinį pagrindą ir dalyką bei šiuose procesiniuose dokumentuose išdėstytas aplinkybes, kuriomis šalis grindžia savo reikalavimus, – turi būti nurodyti įrodymai, patvirtinantys ieškovo ir atsakovo išdėstytas aplinkybes ([CPK](#) 111 straipsnio 2 dalies 5, 6 punktai; 135 straipsnio 1 dalies 3 punktas, 2 dalis; 143 straipsnio 3 dalis).
33. Teisinė byloje kilusio ginčo kvalifikacija nėra savitiksė, ji neskirta vien tik atitinkamoms teisės normoms pritaikyti; jos tikslas – identifikuoti teisinius santykius tam, kad ginčas būtų teisingai išspręstas taikant būtent konkrečius teisinius santykius reguliuojančias teisės normas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. liepos 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-516-701/2020, 27 punktas).
34. Atsižvelgiant į nurodytas teisės nuostatas bei jas aiškinančią nuoseklią kasacinio teismo praktiką, bylą nagrinėję teismai privalėjo remdamiesi byloje šalių pateiktais įrodymais nustatyti teisminio nagrinėjimo dalyką sudarančias aplinkybes, ieškovo ir atsakovių nurodytas faktinių ieškinio bei atsikirtimų į ieškinį pagrindus, taip pat nustatytoms byloje aplinkybėms tinkamai pritaikyti materialiosios teisės normas, reguliuojančias ginčo santykius, t. y. tinkamai kvalifikuoti šalių teisinius santykius ir teisingai išspręsti ginčą ([CPK 265 straipsnio](#) 2 dalis).

Dėl prekybos agento pagrindinės veiklos, kaip komercinį atstovavimą kvalifikuojančio požymio, bei pagrindo tarp šalių susiklosčiusius santykius kvalifikuoti kaip komercinio atstovavimo

35. [CK 2.152 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad prekybos agentu laikomas nepriklausomas asmuo, kurio pagrindinė ūkinė veikla – nuolat už atlyginimą tarpininkauti atstovaujajam sudarant sutartis ar sudaryti sutartis atstovaujamojo vardu ir atstovaujamojo sąskaita. Prekybos agentais nelaikomi juridinio asmens organai ir asmenys, turintys juridinio asmens organo teises ir pareigas, taip pat partneriai, veikiantys pagal jungtinės veiklos sutartį.
36. Nuoseklioje kasacinio teismo praktikoje išskiriami tokie komercinio atstovavimo teisiniams santykiams būdingi elementai: 1) esminė atstovo funkcija – tarpininkauti arba sudaryti sutartis atstovaujamojo vardu ir sąskaita; 2) atstovo savarankiškumas; 3) pagrindinės veiklos kriterijus; 4) atstovo veiklos nuolatinis pobūdis; 5) atstovo veiklos atlygintinumas. Prekybos agento sutartinė veikla kvalifikuojama kaip komercinis atstovavimas, kai yra nustatyti visi šie elementai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 12 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-7-5-684/2016](#), 40–41 punktai).
37. Pagrindinės veiklos kriterijaus tikslas yra atskirti tuos asmenis, kurie atitinka kitus prekybos agento apibrėžimo kriterijus ir užsiima komerciniu atstovavimu kaip pagrindiniu verslu, nuo tų asmenų, kurie užsiima kitokia veikla, bet atsitiktinai atlieka vieną ar kelias komerciniam atstovavimui būdingas funkcijas ar suteikia paslaugas, kurias įprastai teikia prekybos agentas (pavyzdžiui, klientų radimas, užsakymų gavimas, rinkos atstovaujamojo produkcijai sukūrimas ir plėtojimas, ir kt.) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. birželio 14 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-176/2010](#); 2016 m. spalio 7 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-411-695/2016](#), 48 punktas).
38. Dėl pagrindinės veiklos reikalavimo kasacinio teismo praktikoje pažymėta, kad šis kriterijus vertinamas ne tik pagal gautų pajamų dalį visoje ūkinėje veikloje, bet ir laiko, žmogiškųjų išteklių sąnaudas, veiklai reikalingą erdvės naudojimą ir pan. Vien pajamų dalis visoje ūkinėje veikloje nėra pakankamas pagrindas pripažinti, kad prekybos agento komercinio atstovavimo veikla visoje ūkinėje veikloje yra ne pagrindinė (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. birželio 14 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-176/2010](#)).
39. Vertinimas, ar atitinkamo asmens vykdoma komercinio atstovavimo veikla yra pagrindinė to subjekto veikla, atliekamas ne formaliai, bet yra analizuojama reikšmingų aplinkybių visuma, vertinami tiek kiekybiniai, tiek kokybiniai kriterijai. Vertinamos reikšmingos visos subjekto ūkinės veiklos aplinkybės. Sprendžiant dėl to, kokia atitinkamo asmens veikla yra pagrindinė, nepakanka įvertinti vien tai, kiek ūkinė komercinė veikla yra reikšminga jo – atstovo – konkrečiuose teisiniuose santykiuose su konkrečiu atstovaujamoju, tačiau turi būti įvertinta tai, kokią dalį komercinis atstovavimas užima visoje to ūkio subjekto veikloje.
40. Prekybos agento vykdomos komercinio atstovavimo veiklos, kaip jo pagrindinės veiklos, požymių sąrašas nėra baigtinis. Prie veiksmų, kurių pagrindu galimas pagrindinės veiklos kriterijaus buvimas ar nebuvimas įrodinėjimas, priskirtini ir šie kriterijai: verslo subjekto kito verslo ar ūkinės komercinės veiklos sričių buvimas ar nebuvimas, kitos ūkinės komercinės veiklos esmė, prekybos agento veiklai vykdyti skiriamos investicijos ir patiriamos sąnaudos bei jų dalis kitų verslo sričių kontekste, agento veiklai vykdyti reikalingų teisinių, ekonominių, rinkodaros, vadybos ir (arba) kitokių reikšmingų žinių turėjimas, atitinkamoje srityje būtinų specialiųjų žinių turėjimas (pvz., sporto agentas), atitinkamos verslo srities specifikos išmanymas, verslo ryšių ar galimybių juos užmegzti egzistavimas, komercinės praktikos, verslo papročių atitinkamame regione ar verslo srityje išmanymas ir kt.
41. Taip pat reikšminga tai, kaip atitinkamas subjektas pateikia savo vykdomą prekybos agento veiklą kitų veiklos sričių kontekste. Šiuo atveju gali būti reikšmingi tokie kriterijai kaip Juridinių asmenų registre deklaruojami duomenys apie įmonės veiklos sritis, reklama, viešai skelbiama informacija, informacijos apie savo vykdomą komercinio atstovavimo veiklą sklaida ir kt. Kartu įvertinama, kokia yra šių nurodytų komponentų

visumos dalis visoje verslo subjekto veikloje su visais asmenimis. Jeigu tai yra pagrindinė ar viena iš pagrindinių veiklų, tai toks asmuo gali būti vertinamas kaip prekybos agentas, vykdamas komercinio atstovavimo veiklą. Kaip minėta pirmiau, turi būti vertinama aplinkybių visuma, nesuabsoliutinant nė vienos iš jų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. spalio 7 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-411-695/2016](#), 52 punktas).

42. Prekybos agento pagrindinės veiklos kriterijaus formalus taikymas gali lemti teisiųjų santykių kvalifikavimą priklausomai ne nuo vertinamų teisiųjų santykių esmės, ypatybių bei šalių padėties juose, bet nuo kitų, visiškai su atitinkamais teisiniais santykiais ar iš jų kylančių pareigų vykdymu nesusijusių aplinkybių. Pavyzdžiui, tais atvejais, kai komercinio atstovavimo veiklą vykdo juridinis asmuo, jo galimybė gauti prekybos agentui taikytiną teisinę apsaugą gali priklausyti nuo jo veiklos formos, dydžio, įmonių grupės struktūros ar kt. aplinkybių – atitinkama veikla gali atitikti pagrindinės veiklos kriterijų tais atvejais, kai ją užsiima, pavyzdžiui, atskira įmonė, valdoma patronuojančiosios įmonės, priimančios visus esminius verslo sprendimus (nes tai yra pagrindinė patronuojamosios įmonės veikla), bet neatitiktį šio kriterijaus, kai tokia pati ir tokio paties masto komercinio atstovavimo veikla vykdoma juridinio asmens, kuris dar turi kitokių veiklos sričių. Todėl šis kriterijus neturėtų būti suabsoliutinamas.
43. Toks teisės aiškinimas išplaukia ir iš kasacinio teismo suformuotos praktikos, kad pagrindinės veiklos kriterijus tenkinamas ir tais atvejais, kai komercinio atstovavimo veikla yra viena iš pagrindinių atitinkamo subjekto veiklų, taigi nereikalaujama, kad tai būtų absoliučiai pagrindinė prekybos agento veikla (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. balandžio 13 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-152-313/2018](#), 54 punktas).
44. Apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad ieškovas tik atliko kelias komerciniam atstovavimui būdingas funkcijas, t. y. padėjo atsakovėms UAB „Skrydžiai IT“ ir BUAB „Eturas“ užmegzti naujus ryšius su metaduomenų tiekėjais, tačiau tokios funkcijos negali būti pripažintos ieškovo pagrindine ir jo vykdomam verslui būdinga veikla, nes tokių duomenų byloje nėra. Teismo nuomone, tokią galimybę eliminuoja ir faktas, kad šalių bendradarbiavimas susiklostė dėl abipusių paslaugų suteikimo, pats ieškovas ieškinyje yra pripažinęs kitokios savo veiklos vykdymą, dėl kurios jis pirmas kreipėsi pagalbos į atsakovą.
45. Apeliacinės instancijos teismas taip pat nurodė, kad pats ieškovas neįrodinėjo aplinkybių dėl savo ūkinės komercinės veiklos rūšies (rūšių) ir pobūdžio, kokią dalį jo veikloje užima veikla, susijusi su tarpininkavimu, kokią dalį pajamų ji sudaro, kiek resursų tam yra skiriama, nors būtent ieškovui tenka tokių faktinių aplinkybių įrodinėjimo pareiga, be to, būtent ieškovas disponuoja nagrinėjamam klausimui aktualiais įrodymais, surijusiais su jo vykdoma veikla, gaunamomis pajamomis ir jų panaudojimu vieni ar kiti veiklai. Duomenų, kad ieškovas deklaruotų tarpininkavimo paslaugų teikimą ir veikų kaip prekybos agentas, byloje nepateikta. Būdamas verslininkas, ieškovas neformalizavo santykių nė su vienu iš atsakovų, ieškovo atstovas neturėjo komercinio atstovavimo sutartinių santykių įforminimo patirties ir tai patvirtina, jog tarpininkavimo paslaugos nėra būdingos ieškovo vykdomoje veikloje.
46. Taigi, pagal ieškovo faktinių pagrindų nurodytas ir teismų nustatytas bylos aplinkybes, taip pat pagal teismų praktikoje suformuluotus pagrindinės veiklos požymius apeliacinės instancijos teismas turėjo pagrindą spresti, kad atsakovų interesais atliktų ieškovo veiksmų (padėjimo atsakovėms užmegzti naujus ryšius su metaduomenų valdytojais ir pasirašyti atitinkamas sutartis, domėnų tekstinio turinio vertimo į skandinavų kalbas, buveinės adreso suteikimo domėnui fly.no užregistruoti, atsakymų į klientų elektroninius laiškus) nepakanka padaryti nei išvadai, kad tarpininkavimo (komercinio atstovavimo) paslaugų teikimas ieškovui buvo pagrindinė veikla, nei išvadai, kai jam tokia veikla buvo viena iš pagrindinių, t. y. teismas pagrįstai pripažino, jog šalių sutartiniai santykiai neatitiko vieno iš komerciniam atstovavimui būdingų ir būtinų elementų – pagrindinės veiklos kriterijaus. Tokios ieškovo atliktos paslaugos, kurios atskirai paėmus gali būti būdingos komercinio atstovavimo veiklai ir kurias įprastai gali teikti prekybos agentai, atsižvelgiant į visumą nepatvirtina komercinio atstovavimo, kaip ieškovo vienos iš pagrindinių vykdomų veiklų, fakto.
47. Kaip minėta, pagrindinės veiklos kriterijaus tikslas yra atskirti tuos asmenis, kurie atitinka kitus prekybos agento apibrėžimo kriterijus ir užsiima komerciniu atstovavimu kaip pagrindiniu verslu, nuo tų asmenų, kurie užsiima kitokia veikla, bet atsitiktinai atlieka vieną ar kelias komerciniam atstovavimui būdingas funkcijas ar suteikia paslaugas, kurias įprastai teikia prekybos agentas (nutarties 42 punktas).
48. Apeliacinės instancijos teismas pagrįstai pripažino, jog komercinį atstovavimą kvalifikuojančių faktinių aplinkybių nurodymas ir jų įrodinėjimo pareiga tenka asmeniui, kuris teigia egzistuojant tarp šalių komercinio atstovavimo teisinius santykius, t. y. ieškovui. Nepaisant to, ieškovas nei bylos nagrinėjimo pirmosios instancijos teisme metu, nei atsiliepdamas į atsakovo apeliacinį skundą, faktinių aplinkybių, kurios patvirtintų komercinį atstovavimą kaip ieškovo pagrindinę veiklą (pvz., laiko, žmogiškųjų išteklių, pajamų, sąnaudų dalis šiai veiklai bendroje įmonės ūkinėje veikloje, prekybos agento veiklai vykdyti skiriamos investicijos, reikalingų teisiųjų, ekonominių, rinkodaros, vadybos ir kitokių reikšmingų žinių turėjimas, Juridinių asmenų registre deklaruojami duomenys apie įmonės veiklos sritis, reklama, viešai skelbiama informacija apie vykdomą veiklą, civilinės atsakomybės už galimą žalą, kuri gali būti padaryta atstovaujamajam ar tretiesiems asmenims dėl jo veiksmų, draudimas, šalių santykių intensyvumas bei prekybos agento įdirbio įtaka atstovaujamojo veiklos rezultatams ir kt.), nenurodė ir jų neįrodinėjo.

Del pagrindo priteisti ieškovui kompensaciją pagal [CK 2.167 straipsnį](#)

49. Kasaciniame skunde teigiama, kad, nepriteisdamas ieškovui atlygio už iki sutartinių santykių nutraukimo suteiktas komercinio atstovavimo paslaugas, apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai netaikė [CK 2.167 straipsnio](#), kurio nuostatos pagal analogiją gali būti taikomos ir nekonstatavus tarp šalių esant komercinio atstovavimo santykių. Teisėjų kolegija nepripažįsta nurodyto argumento pagrįstumo.
50. Pirmą, byloje nenustačius, kad ginčo šalis siejo komercinio atstovavimo santykius, nėra teisinio pagrindo taikyti [CK 2.167 straipsnio](#), reglamentuojančio prekybos agento teisę į kompensaciją pasibaigus komercinio atstovavimo sutarčiai, nuostatas.
51. Antra, pagal [CPK 347 straipsnio](#) 2 dalį, kasaciniame skunde neleidžiama remtis naujais įrodymais bei aplinkybėmis, kurie nebuvo nagrinėti pirmosios ar apeliacinės instancijos teisme.
52. [CK 2.167 straipsnio](#) 2 dalyje nustatyta, kad prekybos agentas turi teisę į kompensaciją, jeigu: 1) po sutarties nutraukimo atstovaujamas turi esminę naudą iš dalykinių ryšių su klientais, kuriuos surado prekybos agentas ar su kuriais dėl prekybos agento žymiai padidėjo atstovaujamojo verslo mastas; ir 2) atsižvelgiant į visas aplinkybes, kompensacijos mokėjimas atitiktų teisingumo principą.
53. Ieškovas, bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme, reikalavimo priteisti kompensaciją nurodomu pagrindu nereiškė ir faktinių aplinkybių, reikšmingų nurodytos teisės nuostatos taikymui, procesiniuose dokumentuose nenurodė bei jų neįrodinėjo, šių aplinkybių ir jas pagrindžiančių įrodymų ieškovas netaikė ir apeliacinės instancijos teisme (atsiliepime į atsakovo apeliacinį skundą).
54. Trečia, ieškovas pagrįstai nurodo, jog kasacinio teismo praktikoje (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 12 d. nutartis civilinėje

byloje [Nr. 3K-7-5-684/2016](#), 62 punktą) pripažįstama, kad nepaisant to, jog ginčo teisiniai santykiai nėra komerciniai atstovavimas, [CK 2.167 straipsnis](#) gali būti taikomas į komercinį atstovavimą savo esme panašioms teisiniams santykiams pagal analogiją tais atvejais, kai atstovo teisinė padėtis yra funkcinio ir ekonominio aspektais palyginama su prekybos agento teisine padėtimi. Aptariamoms teisės normoms taikymui pagal analogiją savo esme į komercinį atstovavimą panašioms teisiniams santykiams reikalingi šie kriterijai: 1) atstovas turi būti glaudžiai integruotas į atstovaujamojo prekybos organizavimo schemą; 2) būdai, kaip atstovas atlieka savo pareigas, turi būti panašūs į prekybos agento; 3) atstovo sukurta pridėtinė vertė po sutarties nutraukimo turi likti atstovaujajam (pvz., po sutarties nutraukimo atstovo sukurta klientų bazė tenka atstovaujajam). Šie kriterijai turi būti patikrinami kiekvienoje byloje individualiai.

55. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2007 m. spalio 24 d. nutarime pasisakė, kad teismai turi vadovautis tokia atitinkamų teisės nuostatų (normų, principų) turinio, taip pat šių teisės nuostatų taikymo samprata, kokia buvo suformuota ir kokia buvo vadovaujama taikant tas nuostatas (normas, principus) ankstesnėse bylose, *inter alia* (be kita ko), anksčiau sprendžiant analogiškas bylas, ir kad teismams sprendžiant bylas precedento galią turi tik tokie ankstesni teismų sprendimai, kurie buvo sukurti analogiškose bylose, t. y. precedentas taikomas tik tose bylose, kurių faktinės aplinkybės yra tapačios arba labai panašios į tos bylos, kurioje buvo sukurtas precedentas, faktinės aplinkybės ir kurioms turi būti taikoma ta pati teisė, kaip toje byloje, kurioje buvo sukurtas precedentas.
56. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas taip pat ne kartą akcentavo, kad nagrinėdamas bylas teismas aiškina ir taiko teisės normas ne *a priori* (iš anksto), o kiekvienoje byloje atsižvelgdamas į konkrečias faktines aplinkybes ir jas siedamas su taikytina teisės norma. Dėl šios priežasties kiekvienas teismo pateiktas teisės aiškinimas gali ir turi būti suprantamas ir aiškinamas tik konkrečios bylos kontekste. Dėl to Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinimai taikytini tik nagrinėjant panašias savo faktinėmis aplinkybėmis bylas į tą bylą, kurią nagrinėdamas Aukščiausiasis Teismas išaiškino atitinkamą teisės normą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. balandžio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-186/2009; 2009 m. birželio 8 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-252/2009](#); 2010 m. gegužės 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-219/2010, kt.).
57. Ieškovo nurodoma Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinė byla ir nagrinėjama byla skiriasi savo faktinėmis aplinkybėmis: Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 12 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. 3K-7-5-684/2016](#) tarp ginčo šalių sudaryta paslaugų platinimo sutartis buvo kvalifikuota kaip mišri sutartis, kurioje dominuoja komercinio atstovavimo sutarties elementai, turinti franšizės elementų, sutarties šalis siejo ilgalaikius sutartiniai santykiai. Todėl šioje kasacinio teismo nutartyje suformuota praktika netaikytina kaip precedentas nagrinėjamoje byloje, kurioje tarp šalių nėra nustatyti komercinio atstovavimo santykiai ar dominuojantys komercinio atstovavimo elementai mišrioje sutartyje, bet šalių sutartiniai santykiai kvalifikuoti kaip susitarimas dėl atlygintinių paslaugų teikimo.

Dėl kliento pareigos sumokėti paslaugų teikėjui už suteiktas paslaugas pagal atlygintinių paslaugų sutartį, klientui vienašališkai sutartį nutraukus

58. Ieškovo nuomone, apeliacinės instancijos teismas, nusprenddamas, kad tarp šalių buvo sudaryta atlygintinių paslaugų sutartis, kurią atsakovai vėliau vienašališkai nutraukė, bet nepriteisdamas ieškovui atlyginimo už suteiktas paslaugas, pažeidė [CK 6.721 straipsnio](#) 1 dalies nuostatas. Ieškovas apie vienašališką sutarties nutraukimą nebuvo informuotas.
59. [CK 6.721](#) straipsnio 1 dalyje nustatyta kliento teisė vienašališkai nutraukti paslaugų sutartį sutarties vykdymo metu ir nesant paslaugų teikėjo kaltės; ši teisė gali būti siejama su kliento interesų pasikeitimu po paslaugų sutarties sudarymo, kai klientui neišlieka intereso tęsti sutartį ir gauti paslaugas, tuo remdamasis jis pagrįstai turi teisę nutraukti sutartį. Ši norma patvirtina kliento interesų prioriteto principą ir vertintina kaip tam tikra sutarčių laisvės principo išraiška paslaugų teikimo teisiniuose santykiuose: paslauga negali būti teikiama per prievartą, prieš asmens valią (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gruodžio 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-446-695/2017, 30 punktas). Kita vertus, apie sutarties nutraukimą paslaugos teikėjas turi būti informuotas, priešingu atveju, suteikęs paslaugą laikydamasis sutarties sąlygų, jis turi teisę į atlyginimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. birželio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-315/2012).
60. Kai klientas naudojasi teise vienašališkai nutraukti paslaugų sutartį, turi būti užtikrinta jo ir paslaugų teikėjo interesų pusiausvyra, todėl pagal [CK 6.721](#) straipsnio 1 dalį nutraukdamas sutartį klientas turi sumokėti paslaugų teikėjui kainos dalį, proporcingą suteiktoms paslaugoms, ir atlyginti kitas protingas išlaidas, kurias paslaugų teikėjas, norėdamas įvykdyti sutartį, padarė iki pranešimo apie sutarties nutraukimą gavimo iš kliento momento (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. gruodžio 20 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-541-219/2018](#), 29–30 punktai).
61. Nurodytos teisės nuostatos bei kasacinio teismo išaiškinimai patvirtina, kad nepriklausomai nuo to, kokiam terminui atlygintinių paslaugų teikimo sutartis sudaryta, ją klientas gali vienašališkai nutraukti ir terminui nepasibaigus. Tokiu atveju klientas tik privalo laikytis sutarties sąlygų (jeigu tokios nustatytos) dėl paslaugų teikėjo įspėjimo apie sutarties nutraukimą termino (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. gegužės 30 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-304/2014](#)), taip pat įstatymo reikalavimo sumokėti už paslaugas, jų teikėjo faktiškai suteiktas klientui, bei patirtas protingas išlaidas iki sužinojimo apie sutarties nutraukimą momento (pranešimo apie sutarties nutraukimą gavimo iš kliento). Įstatymas nenustato termino, prieš kurį klientas turėtų įspėti paslaugų teikėją apie sutarties nutraukimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. birželio 17 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-385-378/2015](#)). Taigi, jeigu sutartis įspėjimo termino nenustato, klientas turi teisę sutartį nutraukti nuo pranešimo įteikimo paslaugų teikėjui dienos, kuri gali sutapti ir su sutarties nutraukimo diena.
62. Apeliacinės instancijos teismas, įvertinęs byloje surinktus įrodymus, padarė išvadą, kad ieškovas teikė tokias atlygintinas paslaugas, kaip kontaktų apie metaduomenų palyginimo svetainių valdytojus suteikimas, savo adresu viename iš domenų (2fly.no) užregistruoti suteikimas, tekstų vertimo ir klientų aptarnavimo paslaugas, o kitų įrodymų, galinčių patvirtinti kitokius susitarimus, ieškovas nepateikė, nors būtent jam teko pareiga įrodyti, kokių konkrečiai faktiškai suteiktų paslaugų pagal žodinę paslaugų teikimo sutartį atsakovai nėra apmokėję. Byloje nekilo ginčo dėl to, kad iki 2017 m. vasario mėn. atsakovai sumokėjo ieškovui atlyginimą už suteiktas paslaugas, atlyginimo dydis buvo aptartas elektroninio susirašinėjimo tarp šalių būdu, kaip ir paslaugų turinys. Teismas nepripažino įrodyta ieškovo nurodomos aplinkybės, kad šalių sutartis buvo sudaryta septynerių metų terminui.
63. Teisę reikalauti anksčiau (iki sutarties nutraukimo) suteiktų paslaugų apmokėjimo ieškovas sieja su šalių susitarimu atlyginimą mokėti ne vienkartinę sumą, bet periodiniais mokėjimais septynerius metus. Tačiau pripažinus, kad šalių nesaistė komercinio atstovavimo santykiai ir kad klientas turi teisę bet kada vienašališkai nutraukti paslaugų teikimo sutartį, įspėjęs paslaugų teikėją prieš sutartyje nustatytą terminą (jeigu toks nustatytas), paslaugų teikėjas neturi teisinio pagrindo reikalauti mokėti jam atlyginimą remdamasis komercinį atstovavimą reglamentuojančiomis teisės nuostatomis.
64. Pagal [CK 6.716](#) straipsnio 1 dalyje įtvirtintą paslaugų sutarties sampratą klientas įsipareigoja sumokėti už suteiktas paslaugas. [CK 6.721](#)

[straipsnio](#) 1 dalyje tiesiogiai nustatyta, kad klientas privalo mokėti paslaugų teikėjui kainos dalį, proporcingą suteiktoms paslaugoms, ir atlyginti kitas protingas išlaidas, patirtas iki sužinojimo apie sutarties nutraukimą. Šios teisės nuostatos aiškinamos kaip suteikiančios paslaugas teikėjui teisę reikalauti atlyginimo iš kliento pagal atlygintinų paslaugų teikimo sutartį tik už faktiškai suteiktas paslaugas.

65. Pagal [CK 6.722 straipsnį](#) atlygintinų paslaugų teikėjui nustatyta pareiga kliento reikalavimu, jeigu paslaugų teikimo sutartis nenustato ko kita, pranešti klientui visa informacija apie paslaugų suteikimą ar teikimo eigą; nedelsiant pateikti klientui ataskaita apie paslaugų suteikimą ar teikimo eigą; nedelsiant perduoti klientui viską, ką paslaugų teikėjas, teikdamas paslaugas, gavo kliento naudai. Ši įstatymo nuostata reiškia, kad paslaugų teikėjas, jeigu šalys nesutarė kitaip, nepriklausomai nuo kliento pareikalavimo laiko – prieš apmokėjimą ar po suteikto atlygintinų paslaugų apmokėjimo – privalo pateikti klientui ataskaita ir visa informacija apie atliktą darbą, nes klientas visais atvejais turi teisę žinoti, kokios paslaugos jam buvo suteiktos, kokia jų kaina ir už kokias jam suteiktas paslaugas ju teikėjui sumokėjo ar turi sumokėti, t. v. klientas turi teisę iš paslaugų teikėjo gauti visa informacija apie suteiktas paslaugas. Ši įstatymo nuostata reiškia ir tai, kad, kilus teisminiam ginčui tarp kliento (paslaugų užsakovo) ir paslaugų teikėjo dėl sutarties vykdymo paslaugų, teikėjas privalo pateikti įrodymus dėl sutarties vykdymo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. vasario 13 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-23-219/2020](#), 38 punktas).
66. Anksčiau aptartas apeliacinės instancijos teismo nustatytas faktinės aplinkybės, kad nuo 2017 m. vasario mėn. atsakovai nustojo bendradarbiauti su ieškovu, nebeteikė jam jokių skaičiavimų apie veiklos rezultatus, o nuo 2017 m. gegužės mėn. panaikino ieškovo prieigą prie [tripcloud.eu](#) ir [enterprise.flightmate.com](#) paskyrų, teismas turėjo pagrindą vertinti kaip atsakovų valią vienašališkai nutraukti paslaugų teikimo sutartį.
67. Žodinėje šalių sutartyje dėl atlygintinų paslaugų teikimo nebuvo nurodytas terminas, prieš kurį klientas turėtų įspėti paslaugų teikėją apie vienašalių paslaugų teikimo sutarties nutraukimą. Byloje nėra duomenų apie ieškovo informavimą dėl sutarties nutraukimo momentą. Todėl ieškovas turi teisę į atlyginimą už faktiškai suteiktas paslaugas iki sužinojimo apie sutarties nutraukimą momento.
68. Tačiau ieškovas neteikė jokių įrodymų byloje, kad suteikė kokias nors paslaugas atsakovams nuo 2017 m. vasario, kada sutartis buvo nutraukta, iki sužinojimo apie sutarties nutraukimą. Priešingai, pats ieškovas neginėjo fakto, kad nuo 2017 m. vasario jis paslaugų atsakovams neteikė, tai jis nurodė ir kasaciniame skunde (58 punktas). Apeliacinės instancijos teismas pagrįstai nurodė, kad suteiktų paslaugų faktą ir kainą nuo sutarties nutraukimo iki sužinojimo apie sutarties nutraukimą patvirtinančius įrodymus privalėjo pateikti paslaugų teikėjas – ieškovas ([CPK 178 straipsnis](#)), tačiau jis tokių įrodymų neteikė. Ieškovas nepagrįstai pasirinko visiškai kitą reikalaujamos priteisti sumos apskaičiavimo metodą (25 procentai nuo atsakovų gauto komisinio atlyginimo iš metaduomenų valdytojų pagal paskutinius ieškovui žinomus skrydžių rezervacijų duomenis), neatitinkantį byloje nustatytą tarp šalių susiklosčiusių teisinių santykių dėl atlygintinų paslaugų teikimo esmės.

Dėl bylos procesinės baigties

69. Ieškovas skunde nurodo, kad apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai ginčą išsprendė iš esmės, nors dėl galimų pirmosios instancijos teismo padarytų teisės aiškinimo ir taikymo klaidų nebuvo atskleista bylos esmė, ji, remiantis [CPK 327 straipsnio](#) 1 dalie 2 punktu, turėjo būti grąžinta pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo. Su šiuo kasacinio skundo argumentu nėra pagrindo sutikti.
70. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad teismas, priimdamas sprendimą, yra saistomas ieškinio pagrindu nurodytų aplinkybių ir negali peržengti ieškinio ribų, t. y. negali keisti nei ieškinio dalyko (pvz., negali priteisti šaliai to, ko ji neprašo, arba priteisti daugiau, nei šalis prašo), nei ieškinio pagrindo (negali nustatyti tokių aplinkybių, kuriomis, reikšdamas reikalavimą, nesirėmė ieškovas, negali savo sprendime remtis tokiais faktais, kurių šalys teismui nenurodė, ir įrodymais, kurių byloje nėra) (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. lapkričio 8 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-486/2012](#); 2014 m. balandžio 30 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-278/2014](#); 2015 m. gruodžio 29 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-710-611/2015](#); kt.).
71. Teisėjų kolegija akcentuoja, kad nors teismas turi pareigą tinkamai kvalifikuoti ginčo teisinius santykius ir pritaikyti faktinei situacijai aktualias teisės normas (teisinį ieškinio pagrindą), tačiau ši teismo pareiga nereiškia nei teismo teisės modifikuoti faktinį ieškinio pagrindą (kvalifikuoti kitas, nei nurodytas šalių, faktines aplinkybes), nei keisti ieškinio dalyką, peržengiant pareikštus reikalavimus (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gruodžio 2 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-328-248/2020](#) 21 punktą). Šiuo atveju ieškovas pasirinko savo teisių gynimo būdą – reikalauti pinigų priteisimo iš atsakovų, remdamasis, kaip nurodė procesiniuose dokumentuose pats ieškovas, šalių sudaryta sutartimi, kurioje dominuoja atlygintinų paslaugų teikimo sutartims būdingi elementai, taip pat turinčia tarpininkavimo ir atstovavimo sutarčių bruožų. Todėl teismas neturėjo pagrindo savo iniciatyva nustatyti aplinkybes, kurios galėtų būti pagrindas šalių santykius kvalifikuoti kaip komercinio atstovavimo (ar tariamai vykdyta ieškovo prekybos agento veikla atitiko pagrindinės veiklos kriterijų, atstovo veiklos nuolatinį pobūdį ir kt.) ir kurių ieškovas nenurodė kaip ieškinio faktinio pagrindo bei neįrodinėjo bylos nagrinėjimo abiejų instancijų teismuose metu. Teismo pareiga tinkamai kvalifikuoti ginčo teisinius santykius reiškia pareigą konkrečiam ginčo santykiui pritaikyti tinkamą teisės normą, atitinkančią faktinį ieškinio pagrindą, t. y. tinkamai kvalifikuoti ieškinyje nurodytas faktines aplinkybes.
72. Ieškovas turi teisę pasirinkti bei pareigą tiksliai suformuluoti ieškinio dalyką, t. y. suformuluoti jį taip, kad būtų aišku, kokio materialinio teisinio rezultato siekiama iškeliant bylą, nes būtent ieškinio dalyko (ir pagrindo) tinkamas suformulavimas užtikrina tinkamą teisės kreiptis į teismą įgyvendinimą, leidžia apibrėžti bylos teisinio nagrinėjimo ribas ir sudaro pagrindą įstatymo nustatyto ir ieškovo pasirinkto būdu apginti pažeistas teises (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gegužės 22 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-282-686/2015](#) ir joje nurodytą kasacinio teismo praktiką; 2020 m. liepos 2 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-216-701/2020](#) 24 punktą).
73. Teisinis ginčo santykių kvalifikavimas turi būti atliekamas pagal nustatytas faktines aplinkybes dėl visų pareikštų reikalavimų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. vasario 13 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-20-701/2020](#), 24 punktas ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika). Teismo pareiga teisiškai kvalifikuoti ginčo šalių santykius nereiškia nei teismo teisės modifikuoti faktinį ieškinio pagrindą (kvalifikuoti kitas, nei nurodytas šalių, faktines aplinkybes), nei keisti ieškinio dalyką, peržengiant pareikštus reikalavimus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gruodžio 2 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-328-248/2020](#), 21 punktas).
74. Nagrinėjama byla pagal savo pobūdį nėra susijusi su viešojo intereso apsauga, nėra priskiriama vadinamųjų nedispozityviųjų bylų kategorijai, kuriose teismas turi būti aktyvus ir disponuoja platesnėmis teisėmis. Proceso teisės normos išimčių iš bendrosios šalių dispozityvumo principo taisyklės tokioms kaip nagrinėjama byla (dėl atlygintinų sutartinių santykių tarp verslo subjektų) nenustato. Be to, ieškovas byloje buvo atstovaujamas profesionalaus teisininko (advokato), kuriam žinomos civilinio proceso teisės normų nuostatos, dalyvaujančių byloje asmenų teisės ir pareigos, civilinių bylų nagrinėjimo tvarka, tačiau nepasinaudojo teise keisti ar papildyti ieškinio faktinį pagrindą aplinkybėmis, patvirtinančiomis komercinio atstovavimo teisinių santykių tarp šalių egzistavimą.
75. Remdamasi nurodytais argumentais, teisėjų kolegija nusprendžia, kad apeliacinės instancijos teismas byloje nustatytoms faktinėms aplinkybėms tinkamai taikė materialiosios teisės normas, pagrįstai tarp šalių susiklosčiusius teisinius santykius kvalifikavo kaip atlygintinų paslaugų, bet ne komercinio atstovavimo, teisingai paskirstė įrodinėjimo pareigą tarp šalių ir priėmė teisėtą ir pagrįstą sprendimą. Pirmosios instancijos teismo netinkamai atliktas šalių santykių teisinis kvalifikavimas ir įrodinėjimo taisyklių pažeidimas pagal ieškinio faktinių pagrindų ieškovo nurodytas aplinkybes nereiškia bylos esmės neatskleidimo. Tokio pobūdžio klaidas įgaliojamos ištaisyti apeliacinės instancijos teismas, nagrinėjantis bylas tiek fakto, tiek ir teisės klausimais. Todėl ieškovo kasacinis skundas netenkinamas, o apeliacinės instancijos teismo sprendimas paliktas nepakeistas ([CPK 359 straipsnio](#) 1 dalies 1 punktas).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. lapkričio 26 d. sprendimą palikti nepakeistą.
Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai   Artūras Driukas

Virgilijus Grabinskas

Algirdas Taminskas